

دانشگاه و شهر، فرصتی برای تحقق پایداری اقتصادی (با نگاهی بر توسعه دانشکده هنر و معماری دانشگاه یزد)^۱

امیرسعید پاک سرشت^۱، سید محمد حسین آیت اللهی^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری، دانشگاه یزد، amirasp2009@gmail.com

۲- دانشیار گروه معماری دانشکده هنر و معماری، دانشگاه یزد، hayatollahi@yazduni.ac.ir

چکیده

شهر یزد با دارا بودن بیش از ۷۰۰ هکتار بافت تاریخی واجد ارزش و هویت های مخصوص به خود، در طول قرون متوالی شاهد انواع توسعه ها بوده است؛ از نمونه های آن میتوان به توسعه هسته های آموزشی در کنار عناصر مهم شهری، مانند مدرسه خان در کنار بازار خان اشاره کرد. دانشکده هنر و معماری یزد اولین دانشکده معماری تاسیس شده در خارج از پایتخت است که به عنوان نقطه عطفی در تاریخ آموزش معماری و شهرسازی ایران محسوب می شود. با نزدیک شدن به ۳۰ امین سالگرد تاسیس این دانشکده، بیش از پیش به آرمان هایی که فراتر از چارچوب اهداف تعیین شده سازمانی است، پی می بریم. تخصیص چند خانه سنتی واجد ارزش در بافت تاریخی یزد به این فضای دانشگاهی، بر توسعه دانشکده ای با مفهوم "مدرسه - محله" به همراه تجربه مشارکتی دانشگاه و شهر تاکید دارد. در نوشتار حاضر پس از بررسی سیر تحول فضاهای دانشگاهی در اروپا و ایران به استحصال خاستگاه رابطه بین دانشگاه و شهر پرداخته و پس از آن اقتضائات دانشگاه ها در عصر حاضر استخراج و معماری به عنوان یک تدبیر برای برنامه ریزی آینده این رابطه معرفی میشود؛ و در آخر با هدف ارائه یک پیشنهاد توسعه ای برای دانشکده هنر و معماری یزد این مقاله به پایان می رسد. پژوهش حاضر بر مبنای روش توصیفی تحلیلی بوده که بر اساس مطالعات اسنادی کتابخانه ای شکل گرفته است.

کلمات کلیدی: دانشگاه و شهر، پایداری اقتصادی، معماری فضاهای دانشگاهی، دانشکده هنر و معماری دانشگاه یزد، بازار.

۱- مقدمه

شهر یزد در مرکز ایران و در مسیر راه ابریشم که متصل کننده خاور و باختر بوده است، قرار دارد؛ لذا این شهر نه تنها نسبت به تجارت غربیه نبوده، بلکه تا حدودی حیاتش وابسته به همین تجارت از طریق راه ابریشم بوده است. در زمان کنونی محتوا و مفهوم تجارت با عناوین توسعه اقتصادی و پایداری اقتصادی به یکی از الزامات مباحث توسعه ای، آموزشی، دانشگاهی، جامعه شناختی و ... بدل شده است.

یکی از دغدغه های اصلی و مهم وزارت علوم، تحقیقات و فناوری از دیرباز کیفیت فضاهای آموزش عالی بوده است. فضاهای آموزش عالی از دو منظر مورد توجه است: اول اینکه این فضاها بستر و محلی برای تربیت نیروهای متخصص و حرفه ای جامعه بوده و باید جوابگوی نیازهای کمی و کیفی آموزش عالی باشند و از منظر دیگر این فضاها الگویی از معماری هستند که در خاطر و یاد جامعه می ماندند و باید جز مفاخر و ارزش های معماری این سرزمین باشند (رخشانی مهر، ۱۳۹۵).

امروزه تمرکز و خواسته بسیاری از طراحان شهری، معماران، اقتصاد دانان، جامعه شناسان، رؤسای دانشگاه ها و همچنین مردم جامعه به عنوان ذی نفعان اصلی شهر، تحقق مفهوم ارتباط دانشگاه و شهر است. همانگونه که بیان شد یزد با توجه به موقعیت استراتژیکی خود در طی قرون گذشته شاهد توسعه های مختلف، که از جمله آن می توان به توسعه هایی با نگاه رابطه آموزش و محیط پیرامونی آن به عنوان نماینده بافت شهری اشاره کرد، بوده است. می توان با مشاهده مدارس بزرگ و ارزشمند